

PAŽYMA
DĖL VALSTYBINĖS ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJOS
2022 METŲ VEIKLOS ATASKAITOS

2023-04-05 Nr. NV-785

Vilnius

Ataskaitos teikėjas – Valstybinė atominės energetikos saugos inspekcija (toliau – VATESI).

Ataskaitos tikslas - VATESI 2022 metų veiklos ataskaitoje (toliau – ataskaita) pristatyti VATESI veiklos rezultatus. Ataskaita parengta atliepiant VATESI strateginio veiklos plano struktūrą per plane numatytų tikslų ir uždavinių pasiekimo vertinimą.

Ataskaitos svarstymo teisinis pagrindas: Branduolinės energijos įstatymo 21 str. 5 d. nustatyta, kad VATESI kiekvienais metais iki gegužės 1 dienos pateikia Prezidentui ir Vyriausybei metinę VATESI veiklos ataskaitą. Branduolinės energijos įstatymo 7 str. 1 d. 6 p. nustatyta, kad Vyriausybė vertina ir priima sprendimą dėl pritarimo ataskaitai.

Strateginių ir veiklos tikslų įgyvendinimas.

VATESI strateginis tikslas – vykdant valstybinį reglamentavimą ir priežiūrą siekti, kad būtų užtikrintas kiek įmanoma aukštesnis branduolinės energetikos saugos lygis.

2022 m. buvo pasiekti numatyti efekto kriterijai:

- antrojo ir aukštesnio lygio neįprastųjų įvykių pagal Tarptautinę branduolinių ir radiologinių įvykių skalę (INES) 2022 m. Lietuvos Respublikoje esančiuose branduolinės energetikos objektuose nebuvo;
- atvejų, kai netaikiams tikslams buvo panaudotos Lietuvos Respublikoje esančios branduolinės medžiagos, branduolinės dvejopo naudojimo prekės ar vykdomi moksliniai tyrimai ir taikomoji veikla, susijusi su branduolinio kuro ciklu, 2022 m. nebuvo.

Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimas:

2022 m. VATESI, tinkamai vykdydama galutinai sustabdytuose Ignalinos AE 1-ajame ir 2-ajame energijos blokuose eksploatuojamų saugai svarbių konstrukcijų, sistemų ir komponentų priežiūrą, Ignalinos AE radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių saugos vertinimą bei Ignalinos AE išmontavimo ir dezaktyvavimo saugos priežiūrą bei pagal kompetenciją dalyvaudama kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugos vertinime, prisidėjo įgyvendinant Aštuonioliktosios Vyriausybės programos iniciatyvas Energetinio saugumo stiprinimo ir Veiksmingos krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemos srityse.

Taip pat VATESI veiklos rezultatai prisidėjo įgyvendinant Aštuonioliktosios Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 11.5.11. veiksmą „Telkti tarptautinę paramą Lietuvos pozicijai dėl Astravo AE ir užtikrinti koordinuotą Lietuvos institucijų dalyvavimą sprendžiant branduolinės saugos ir aplinkosaugos klausimus ES institucijose, tarptautinėse organizacijose ir dvišalių santykių darbotvarkėse“ ir 11.5.16. veiksmą „Pradėti išmontuoti Ignalinos atominės elektrinės reaktorių įrangą“.

VATESI, įgyvendindama Vyriausybės programos nuostatas, 2022 m. vykdė šias veiklas:

- vykdė branduolinės energetikos srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo procesus ir priėmė sprendimus dėl licencijų išdavimo ar pakeitimo tik įsitikinusi licencijuojamos veiklos sauga;
- išnagrinėjo ir įvertino pateiktas ataskaitas, projektus ir kitus saugos pagrindimo dokumentus branduolinės energetikos saugos požiūriu;
- atliko patikrinimus, prižiūrėjo kaip šalinami jų metu nustatyti trūkumai;
- vykdė tarptautinius įsipareigojimus ir laiku parengė bei pateikė ataskaitas pagal tarptautinius įsipareigojimus branduolinio ginklo neplatavimo srityje;
- rengė ir tvirtino teisės aktus, susijusius su VATESI veikla ar branduolinės energetikos sauga;
- konsultavo branduolinės energetikos saugos klausimais.

Svarbiausios 2022 m. VATESI veiklos sritys:

- - Branduolinės energetikos srities veiklos licencijavimo procesų vykdymas ir sprendimų priėmimas dėl licencijų išdavimo ar pakeitimo;
- Galutinai sustabdytų Ignalinos AE 1-ojo ir 2-ojo energijos blokų ir jų eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūra;
- Maišiagalos radioaktyviųjų atliekų saugyklos eksploatavimo nutraukimo saugos priežiūra;
- Panaudoto branduolinio kuro ir radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įrenginių statybos ir

eksploatavimo saugos priežiūra;

- Ūkio subjektų veiklos patikrinimai (atlikti 56 patikrinimai, nustatytas 21 pažeidimas);
- Ūkio subjektų konsultavimas;
- Lietuvos Respublikos priimtų tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų įgyvendinimo priežiūra.

Taip pat pažymėtina, kad VATESI yra paskirta atsakinga už šios tęstinės veiklos „Vertinti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių atitikimą tarptautinių saugos standartų reikalavimams ir pasirengti branduolinėms ir radiologinėms avarijoms“, vykdymą. (vertinimo rodiklis: Kokybiškai parengtų ir Lietuvos institucijoms laiku pateiktų išvadų įvertinant gautą informaciją apie kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugos užtikrinimą dalis, procentais – 100 proc., - pasiektas).

Šios veiklos įgyvendinimo rezultatai ataskaitiniais metais buvo pasiekti vykdant šias tęstinės veiklos priemones:

1. „Vertinti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugą ir teikti išvadas kitoms Lietuvos institucijoms dėl kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugos užtikrinimo“;

2. „Pasirengti branduolinėms ir radiologinėms avarijoms, kurios gali įvykti Lietuvoje ir už jos ribų“.

Įgyvendinant priemonę „Vertinti kaimyninių šalių branduolinių elektrinių atitikimą tarptautinių saugos standartų reikalavimams ir pasirengti branduolinėms ir radiologinėms avarijoms“, buvo atlikti šie darbai:

- Ataskaitiniais metais įvertinus gautą informaciją apie kaimyninių šalių branduolinių elektrinių saugos užtikrinimą, buvo kokybiškai parengta ir Lietuvos institucijoms laiku pateikta 14 išvadų;
- Baltarusijos ekstremaliųjų situacijų ministerijai (ESM) išsiųstas pakartotinis prašymas pateikti išsamesnę informaciją pagal apie radionuklidų išmetamų į aplinką sunkiosios avarijos atveju charakteristikas, Baltarusijos AE saugos sistemų bei įrenginių projektinius duomenis ir veikimo parametrus;
- Išnagrinėta Baltarusijos pateikta metinė ataskaita dėl ESPO konvencijos šalių susitikimų rekomendacijų įgyvendinimo 2021/2022 metais, kaupu ir analizuota informacija apie Baltarusijos AE saugos lygį;
- naudojantis Branduolinės saugos konvencijos (toliau – BSK) nustatytomis procedūromis, Baltarusijai suformuluoti ir pateikti 35 klausimai dėl branduolinės saugos užtikrinimo. Siekiant, kad Lietuvai aktualius klausimus iškeltų kuo daugiau šalių, siūlomi klausimai per Užsienio reikalų ministeriją buvo pateikti bei pristatyti atitinkamoms šalims.

Įgyvendinant priemonę „Pasirengimas branduolinėms ir radiologinėms avarijoms, kurios gali įvykti Lietuvoje ir už jos ribų“:

- vykdyta nuolatinė TATENA skubaus informavimo apie branduolinius ir radiologinius incidentus ir avarijas sistemos (USIE) ir Europos bendrijos skubaus pasikeitimo radiologine informacija sistemos (WebECURIE) stebėseną, paskyrų administravimas bei paskelbtų pranešimų peržiūra.
- vykdytos TATENA ConvEx-1b ryšio patikrinimo pratybos, dalyvauta ConvEx-2a pratybose, taip pat vykdytos Europos Komisijos ryšio patikrinimo pratybos, dalyvauta ECUREX-2022 pratybose.
- atlikta VATESI galimų pavojų ir ekstremaliųjų situacijų rizikos analizė;
- atnaujintas Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos ekstremaliųjų situacijų valdymo planas branduolinių avarijų atveju;
- dėl Rusijos Federacijos karinės agresijos Ukrainoje, nuolat stebėta ir nagrinėta informacija apie Ukrainoje esančius branduolinius įrenginius, taip pat reguliariai informuotos Lietuvos institucijos ir visuomenė apie padėtį Ukrainos branduoliniuose įrenginiuose ir t. t.

Dalykinio vertinimo išvada:

VATESI veiklos rezultatai ir pasiekti tikslai rodo, kad 2022 m. VATESI tinkamai atliko pavestas branduolinės energetikos saugos valstybinio reglamentavimo bei priežiūros funkcijas, o 2022 m. pasiekti branduolinės energetikos srities ir šios srities veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais saugos (šios veiklos branduolinės saugos, radiacinės saugos, fizinės saugos, branduolinių medžiagų apskaitos ir kontrolės, taip pat kitų reikalavimų, atsirandančių dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių branduolinio ginklo neplatavimo įsipareigojimų) valstybinio reglamentavimo ir priežiūros veiklos rezultatai svariai

prisidėjo prie aukšto branduolinės energetikos saugos lygio Lietuvos Respublikoje bei visuomenės ir aplinkos apsaugos nuo žalingo jonizuojančios spinduliuotės poveikio užtikrinimo.

Siūlytina ataskaitą svarstyti Vyriausybės pasitarime ir jai pritarti.

Vyresnioji patarėja
Dulaitienė

Šarūnė Navickaitė-